

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Till Socialnämnden

Datum 2018-02-06

Dnr SN 2017/0079

Redovisning av uppdrag 34 i Kommunfullmäktiges budget 2018 - Skolnämnden får i uppdrag att tillsammans med Socialnämnden utreda hur Österåkers kommun kan få en ökad skolnärvaro genom förvaltningsövergripande arbete inom hela kommunen.

Sammanfattning

I enlighet med uppdrag 34 i fullmäktiges budget (KS 2017/0287) har Skolnämnden tillsammans med Socialnämnden i dialog förberett hur man kan arbeta förvaltningsövergripande för att öka skolnärvaron i kommunen.

Beslutsförslag

Socialnämndens beslut

Socialnämnden överlämnar redovisning enligt tjänsteutlåtande daterat 2018-02-06 (SN 2017/0079) till Kommunstyrelsen i enlighet med uppdrag 34 i Kommunfullmäktiges budget (KS 2017/0287).

Bakgrund

I dialog mellan Socialförvaltningen och Skolförvaltningen under 2017 har det utformats en projektidé. I januari 2018 inleds ett tvåårigt projektarbete i Österåkers kommun för att utarbeta en modell för samverkan som passar kommunens lokala förutsättningar.

Kunskaper har under 2017 inhämtats från kommuner och verksamheter som lyckats väl med att minska skolfrånvaro bland elever. Detta har mynnat ut i en projektplan och förslag på arbetsmodell för Österåker (bilaga 1).

Projektgruppen kommer att i samverkan med Pedagogcentrum arbeta med kunskapsläget ute på skolorna genom fortbildningsinsatser och riktad handledning i syfte att främja skolnärvaro och stävja problematisk skolfrånvaro.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningsövergripande samverkan för främjandet av skolnärvaro har påbörjats under 2017. I januari 2018 startade ett tvåårigt projekt för att arbeta med elever med problematisk skolfrånvaro och för att på lång sikt öka skolnärvaron i skolorna i Österåkers kommun.

Huvudansvaret för biståndsbedömda insatser kommer att ligga på Socialförvaltningen som har två heltidsanställda som ingår i projektet, en familjehandlare och en socialsekreterare, samt två representanter i styrgruppen. Skolförvaltningens del i projektgruppen är en specialpedagog från

Tjänsteutlåtande

Pedagogcentrum som har del av sin tjänst förlagt i projektet, samt en representant i styrgruppen. Projektgruppen kommer att arbeta både åtgärdande men även främjande och förebyggande. Det behandlande arbetet har påbörjats och för närvarande pågår tre biståndsbedömda insatser för barn med problematisk skolfrånvaro från två olika skolor. Den berörda skolpersonalen erbjuds handledning via Pedagogcentrum. Ytterligare två insatser ska påbörjas inom under kort.

Det långsiktiga målet för projektet är att antalet elever med problematisk skolfrånvaro ska minska.

Det kortsiktiga målet är att ta fram en modell för samarbete mellan vårdnadshavare, skola, socialtjänst och andra berörda aktörer. Minst 60 % av de elever som deltar i den biståndsbedömda behandlingsinsatsen ska göra skolnärmanden under projektiden. Det handlar också om att visa på arbetssätt som främjar närvaro och förebygger frånvaro.

Delar av projektet bedöms kunna ingå i ordinarie verksamhet. En ansökan om finansiering, för hela eller delar av projektet, med statliga medel inom projektet "Uppdrag psykisk hälsa" är inlämnad till Socialförvaltningen.

Bilagor

"Projektplan för Problematisk skolfrånvaro - ett samarbetsprojekt mellan Skolförvaltningen och Socialförvaltningen", 2018-02-02.

Susanna Kisel
Socialdirektör

Yvonne Aili
Strateg

Expedieras

Kommunfullmäktige
Akten

Projektplan för

Problematisisk skolfrånvaro

- ett samarbetsprojekt mellan
skolförvaltningen och
socialförvaltningen

Projektbeställare Socialförvaltningen

Projektledare Christina Adrian

Datum 2018-02-02

Version

Projekt-, ärendenr.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
2. Syfte, mål och övergripande tidplan.....	6
2.1 Effektmål.....	6
2.2 Resultatmål.....	6
3. Omfattning och resultat	6
3.1 Omfattning och innehåll.....	6
3.2 Avgränsningar.....	7
3.3 Form för resultat.....	7
4. Kopplingar till andra projekt.....	7
5. Genomförande.....	8
5.1 Angreppssätt och arbetsformer	8
5.2 Uppföljning, rapportering och styrning av projektet.....	8
5.3 Kommunikationsplan	8
5.4 Överlämning och godkännande av resultatet.....	8
6. Tidplan med delmål och aktiviteter.....	8
7. Organisation och bemanning	8
8. Budget.....	9
9. Riskanalys	9
10. Projektavslut	9
11. Referenser	9

I. Bakgrund

De nationella analyser som bland annat Skolinspektionen, Statens offentliga utredningar och Socialstyrelsen har gjort visar att elevers skolfrånvaro kan ha en negativ inverkan på elevers måluppfyllelse. Samma analyser visar att de barn som har negativa skolresultat från grundskolan även löper kraftigt förhöjda risker för framtida psykosociala problem, exempelvis kriminalitet, bidragsberoende eller missbruk. Varje år lämnar ca 13 000 elever gymnasieskolan utan fullständiga betyg. De riskerar att i hög grad hamna i utanförskap. Kostnaden för detta utanförskap kostar, förutom personligt lidande, 200 miljarder kronor per årskull, vilket är ungefär fyra gånger dyrare än den svenska försvarsbudgeten. (Friberg mfl, 2015)

Skolinspektionen genomförde 2016 en undersökning om problematisk frånvaro i landets skolor. Här konstaterades att skolorna generellt brustit i att rapportera, följa upp och analysera frånvaro. Detta innebär att skolorna generellt reagerat för sent på problematisk skolfrånvaro. Granskningen visar också att skolorna använt sig mycket lite av de olika kompetenser som finns inom elevhälsan i analysen av frånvaron och i planeringen av de åtgärder man vidtagit. (Ur Skolinspektionen, Omfattande frånvaro 2016)

Skolverket beskriver på sin hemsida: ”Frånvaro är ett utbrett problem. Orsakerna kan finnas både i skolan och i barnets omgivning. Det kan handla om trakasserier och kränkningar, många lärarbyten eller få lärarledda lektioner. Långvarig frånvaro börjar ofta som ströfrånvaro - därför behövs tidiga insatser. Att hålla kontakt med föräldrarna, tidiga och tydliga rutiner för uppföljning av frånvaro och en nära samverkan med socialtjänsten kan både förebygga och lösa problem med frånvaro. Ibland behövs även samverkan med barn- och ungdomspsykiatri. Skolor har ofta rutiner för att uppmärksamma och utreda frånvaro, men insatserna är inte effektiva, visar Skolinspektionens granskningar. Kommuner och huvudmän ger inte tillräckligt stöd till skolorna, särskilt när det gäller långvarig frånvaro med en komplex problembild. Huvudmännen behöver se till att insatserna följs upp och utvärderas.” (Från Skolverkets hemsida, under flik Skolutveckling/Barn som far illa/Frånvaro och avhopp, senast granskad 2016-02-15)

Projektet *Kraftsamling för att minska skolfrånvaron i Stockholms län* är ett delprojekt inom regeringsuppdraget Uppdrag Psykisk hälsa i Stockholms län. Österåkers kommun har blivit beviljade medel inom projektet, bland annat för att utveckla arbete för ökad närvaro i skolan.

Kommunfullmäktige (KF) har satt som mål att Österåkers kommun ska vara den bästa skolkommunen i Stockholms län 2018. För att nå detta mål noteras att samarbetet mellan skolförvaltningen och socialförvaltningen ska förbättras. De båda nämnderna har under 2018-2019 fått i uppdrag att skapa ett bättre samarbete. KF har också satt som mål att kommunen ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för personer med funktionsnedsättning. KF:s mål är dessutom att Österåkers kommun ska bestå av trygga miljöer att vistas i.

Barn och ungdomar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är överrepresenterade bland elever med stor skolfrånvaro. Arbetet med att gynna deras skolgång är därför en prioriterad fråga. Skolornas arbete med att öka trygghet och trivsel i skolan är ett viktigt förebyggande arbete för att öka skolnärvaron. De barn som aktualiseras inom socialtjänsten har inte sällan problematisk skolfrånvaro. Alla elever har därför mycket att vinna på att skola och socialtjänst samverkar bättre.

Skolnämnden har i sin verksamhetsplan 2018-2019 uppgett att man gällande arbetet med problematisk skolfrånvaro är beredd att medverka i bedömning av fortsatta insatser och delta i samverkan med andra nämnder utifrån den kartläggning och analys som socialnämnden gör initialt. Både *Vård- och omsorgsnämnden* och *Socialnämnden* har inför verksamhetsåret 2018-2019 förordat att ett arbete mellan vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden och skolnämnden ska starta med ambition att förbättra situationen för barn och ungdomar med stor skolfrånvaro.

Skolförvaltningen utformade tillsammans med *Produktionsförvaltningen* 2012 rutiner för arbetet med att uppmärksamma, utreda och åtgärda skolfrånvaro. Dessa rutiner reviderades 2015 och är åter igen i januari 2018 under process för att aktualiseras. Det åligger varje enskild skolenhet att främja närvaron i skolan genom förebyggande arbete.

Det finns en god överblick över frånvaron i de kommunala skolorna i kommunen. Antalet elever med mer än 20% frånvaro redovisas terminsvis till Produktionsförvaltningen. Gruppen med elever som är helt frånvarande från skolan under längre perioder har under de senaste åren varit relativt jämn i antal. I de kommunala skolorna hade 4,5% av eleverna mer än 20% frånvaro. (215 elever) (Statistik, se bilaga 1) Det finns ingen övergripande sammanställning av hur elevers skolfrånvaro ser ut i friskolorna i kommunen. Friskolor har skyldighet att anmäla till skolförvaltningen när en elev har problematisk skolfrånvaro. Inga sådana anmälningar har gjorts det senaste året till kommunen. Det har dock i andra kommuner uppmärksammats att friskolor trots att man fullgjort sin anmälningsplikt till kommunen när man gjort en orosanmälan till socialförvaltningen innehållande information om skolfrånvaro. Det kan alltså finnas ett mörkertal i statistiken. I skolförvaltningens kontakt med skolorna och genom ansökan om tilläggsbelopp är problematisk skolfrånvaro något som lyfts fram. Skolförvaltningen uppfattar att skolorna efterfrågar tydligare riktlinjer, mer kunskap, hjälp med samordning runt eleven och hjälp med kommunikationen mellan skola och vårdnadshavare vid problematisk skolfrånvaro.

Socialförvaltningen får orosanmälningar från skolor angående elevers problematiska frånvaro. Varje individärende utreds och bedöms individuellt, men huruvida de biståndsbedömda behandlingsinsatser som beviljats inneburit ökad närvaro i skolan finns ingen sammanställd kunskap om.

I dagsläget finns det i Österåkers kommun ingen särskild insats för elever med problematisk skolfrånvaro utanför den enskilda skolans elevhälsoarbete.

2. Syfte, mål och övergripande tidplan

Projektet kommer att pågå mellan 2018-01-01 tom 2019-12-31.

2.1 Effektmål

På **lång sikt** är projektets förväntade **effekt** att antalet elever med problematisk skolfrånvaro ska minska i kommunen och bland de elever som fortfarande har problematisk frånvaro ska närvaron öka.

- Förmätning har skett i december 2017 och utgår från produktionsförvaltningens insamling av frånvarodata från de kommunala grundskolorna. Data från friskolornas frånvarorapportering för höstterminen 2017 kommer efterfrågas i början av 2018. Mätning kommer sedan att ske terminsvis under projektets gång samt sammanställas i slutrapporten. (Utgångsvärde, se bilaga 1, kommunala skolor.)

2.2 Resultatmål

Samverkansmodell

På **kort sikt**, inom projekttiden, ska projektet **resultera** i en **modell för samarbete** mellan vårdnadshavarna, skola, socialtjänst och andra berörda aktörer för barn med problematisk skolfrånvaro och social utsatthet.

- Utgångsvärde: Det finns ingen gemensam modell idag.
- Måluppfyllelse: vid projektets slut ska det finnas en etablerad samverkansmodell som ingår i, eller planeras att ingå i ordinarie verksamheter inom Skol- respektive Socialförvaltningen.

Ökad närvaro i skolan

- Av de elever som deltar i behandlingsinsats skall minst 60% visa på ökad skolnärvaro vid insatsens slut.

3. Omfattning och resultat

3.1 Omfattning och innehåll

- Genomgång av forskning och rapporter inom området problematisk skolfrånvaro
- Studiebesök genomförs i andra kommuners verksamheter kring problematisk skolfrånvaro, t.ex. Haninge, Norrtälje och Lidingö.
- Samverkan med produktionsförvaltningen i kommunen etableras.
- Statistik gällande problematisk skolfrånvaro ska efterfrågas från alla skolor i kommunen.

- Referensgrupper skapas med rektorer och annan personal från skolor, elevhälsopersonal, socialtjänstens socialsekreterare och behandlare.
- Referensgrupperna ska aktivt medverka i utformningen av en samverkansmodell.
- Skolförvaltningen ska genom Pedagogcentrum erbjuda utbildningsinsatser för skolpersonal i arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma tidiga tecken på problematisk frånvaro.
- Skolförvaltningen ska genom Pedagogcentrum tillsammans med socialförvaltningen erbjuda gemensamma utbildningar för tvärprofessionella grupper i kommunen.
- Socialförvaltningens mottagningsgrupp ska särskilt uppmärksamma de orosanmälningar där anledningen är problematisk skolfrånvaro för att i samverkan med samordnande socialsekreterare för projektet göra bedömning av utredningsbehov.
- Behandlingsinsats ska påbörjas skyndsamt.
- Skolpersonal ska erbjudas handledning av Pedagogcentrum i ärenden med problematisk skolfrånvaro.

3.2 Avgränsningar

- Med problematisk frånvaro avses frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål. Det innefattar all frånvaro, det vill säga både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande och upprepad frånvaro.
- I referensgruppen ska personal från några utvalda skolor ingå.
- Målgruppen omfattar alla folkbokförda elever/barn i Österåkers kommun som omfattas av grundskolans skolplikt.
- Endast barn som beviljats bistånd pga problematisk skolfrånvaro ingår i projektets målgrupp.
- Antal ärenden i projektet ska vara minst 10 individärenden som tagit del av behandlingsinsats.

3.3 Form för resultat

- En modell för samverkan mellan skola och socialtjänst ska ha utformats. Denna modell ska koordineras med skolornas rutiner för att hantera skolfrånvaro.
- Utredningsmetoder inom socialförvaltning ska ha utvecklats för problematisk skolfrånvaro.
- Behandlingsmetoder inom socialtjänsten ska ha utvecklats för ökad skolnärvaro.

4. Kopplingar till andra projekt

Projektet Kraftsamling för att minska skolfrånvaron i Stockholms län är ett delprojekt inom Uppdrag Psykisk hälsa i Stockholms län. Österåkers Kommun har blivit beviljade medel inom projektet.

5. Genomförande

5.1 Angreppssätt och arbetsformer

Informationsinhämtning genom litteratur och rapporter samt studiebesök görs löpande under orienteringsfas, kartläggningsfas, planering, genomförande och uppföljning/utvärderingsfas.

Utgångsvärdet för den problematiska skolfrånvaron under höstterminen 2017 kompletteras genom att statistik efterfrågas från alla friskolor i kommunen. Under projektets gång inhämtas statistisk data terminsvis för alla skolor.

Referensgrupper skapas. Arbetsgrupp träffar referensgrupper regelbundet och löpande.

Gemensamma utbildningsinsatser erbjuds skolpersonal och personal inom socialtjänsten utifrån projekts behov.

5.2 Uppföljning, rapportering och styrning av projektet

Projektledaren och dennes chef ansvarar för rapportering till styrgrupp. Synpunkter och frågeställningar från referensgrupperna redovisas.

Delrapport görs varje halvår. Slutrapport presenteras vid projektets slut. Verksamheten beskrivs i VB och VP.

5.3 Kommunikationsplan

Arbetsgruppen träffas regelbundet varje vecka. Projektledaren ansvarar för dokumentation. Arbetsgruppen träffar dessutom referensgrupperna regelbundet.

Strategiska frågor och budgetfrågor ska lyftas från projektets styrgrupp till styrgruppen för Uppdrag psykisk hälsa.

Socialdirektören informeras löpande av styrgruppen under projektet.

5.4 Överlämning och godkännande av resultat

Projektbeskrivningen ska antas av socialdirektör som även fördelar medel till projektet. Slutrapport ska levereras till socialdirektör samt berörda nämnder.

6. Tidplan med delmål och aktiviteter

Arbetsgruppen arbetar utifrån framtiden tidplan som utvecklas löpande.

7. Organisation och bemanning

Projektledare tillhörande Enheten för stöd och behandling.

Arbetsgrupp består av:

- En utredande socialsekreterare, Enheten för barn och ungdom
- En familjebehandlare, Enheten för stöd och behandling
- En specialpedagog, Skolförvaltning

Styrgruppen består av:

- Enhetschefen för barn och ungdom

- Enhetschefen för stöd och behandling
- Sakkunnig på skolförvaltningen.

Referensgrupper består av:

- Rektorer och annan personal från skolor, elevhälsopersonal, socialsekreterare och behandlare från socialförvaltningen.

8. Budget

Lönekostnad projektledning 100%	700 000 kr
Lönekostnad projektmedarbetare 100%	700 000 kr
Lönekostnad projektmedarbetare 60 %	420 000 kr
Utbildning/kompetensutveckling	100 000 kr

Summa kostnader **1 920 000 kr**

9. Riskanalys

Deltagande i projektet är frivilligt både för skolor och familjer. Risk finns att skolpersonal inte vill delta och/eller att föräldrar tackar nej till insats.

10. Projektavslut

Se resultatmål.

11. Referenser

- Skolverkets rapport 309/2008: Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan.
- Skolverkets rapport 341/2010: Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan.
- Skolinspektionens rapport Omfattande frånvaro (2016)
- SKL "Vänd frånvaro till närvaro"
- Malin Gren Landell, "Saknad!", (SOU 2016:94)
- Friberg, Karlberg, Lax, Palmér "Hemmasittare och vägen tillbaka – Insatser vid långvarig skolfrånvaro" (2015)
- Glad & Sjödin "Tillbaka till skolan: metodhandbok i arbetet med hemmasittande barn och unga" (2014)
- Konstenius & Schillaci "Skolfrånvaro – KBT baserat kartläggnings och åtgärdsarbete" (2010)
- Stockholms stad, Steg mot ökad skolnärvaro, Slutrapport 2015